

Rēzeknes teātrī «Joriks» – izrādes par demenci un vēzi

Inga Kaļva-Miņina

Šodien, 27. martā, atzīmējam Starptautisko teātra dienu, tādēļ iepazīstinu jūs, lasītāji, ar divām Rēzeknes teātra "Joriks" izrādēm, kas abas vēsta par sabiedrībai aktuālām tēmām – demenci un vēzi. Ir būtiski, ka režisori nevirās runāt par smagām tēmām un atspoguļo tās savās izrādēs, jo teātrim ir ne vien jāizklaidē skatītājs, bet arī jāizglīto un jārosina viņu labāk izprast sevi un līdzcilvēkus.

«Nadeždas pasaule»

Šodien, 27. martā, plkst. 18.00 pirmizrādi piedzīvos traģikomēdija «Nadeždas pasaule» Lienas Šmukstes režijā.

Izrādes anotācija vēsta: «Traģikomēdija ir par sešiem mūziķiem, kuri, neskatoties uz cienjamo vecumu, joprojām kopā muzicē klasiskās mūzikas kamerkoncertos. Viņu ierasto un strukturēto pasauli satricina brīdis, kad orķestra vadītājam Nadeždai tiek diagnosticēta demence. Slimība piezogas nemanāmi – sākumā ar sīkām atmiņas plaisām, vēlāk izjaucot gan komunikāciju, gan koncertu repertuāru, gan savstarpējās attiecības.»

«Nadeždai vienā brīdī galvā notiek īssavienojums, un, kā vēlāk saprotam, viņa saslimst ar demenci. Izrādē redzam, kā šis faktors ietekmē visus mūziķus, jo sabrūk ne tikai Nadeždas pasaule, ko viņa varbūt pat mazāk apzinās, bet arī visu pārējo mūziķu pasaule,» stāsta režisore. «Ar kustību partitūru, vizuāliem elementiem veidojam šo salauzto pasauli. Ļoti gribas, lai uz skatuves redzamais atgādina kubisma gleznu,» viņa stāsta.

Izrāde ir krievu valodā ar titriem latviešu valodā, kas būs redzami uz sienas. Uz skatuves spēlēs septiņi aktieri – Tatjana

Suhinina-Pecka, Larisa Beilo, Larisa Ščukina, Kristīne Klimanova, Aivars Pecka, Genādijs Voronovs un Vadims Bogdanovs, radošajā komandā ir arī scenogrāfe Daria Vipulis un dramaturģe Nelli Vysotskaya. Kā atklāj Liēna, tad viņa priecājas, ka šajā izrādē kopā ar Rēzeknes teātra «Joriks» aktieriem spēlēs arī Daugavpils teātra aktieris Vadims Bogdanovs, jo, kā viņa saka, tad ir svarīgi, lai ik pa laikam komandā ienāk arī cilvēks no cita teātra, ļaujot pazust ierastajai ikdienas rutīnai.

Kā radās šis stāsts par demenci? «Tas tapa, pateicoties dramaturģes Nellijas kaimiņienei Nadeždai, kura mēdza vērot, kontrolēt un brīžiem arī apsaukāt cilvēkus, kas ieiet mājā. «Tantītei laikam bija demence. Domājām, kas gan šai vecajai kundzītei notiek galvā? Kā stāsta Nellija, tad Nadežda ik pa laikam mēdza runāt arī kādus monologus no lugu, lai gan nebija aktrise,» atceras Liēna. Kad tika uzrunāta par izrādes iestudēšanu Rēzeknes teātrī «Joriks», režisore atcerējās šo stāstu: «Paskatījos, cik aktieru ir teātrī, kāds ir viņu vecums, sapratu, ka viņi lielākoties izrādes spēlē krievu valodā. Tā kā piemeklēt darbus ir diezgan laikietilpīgi, es atcerējos Nelliju un viņas kaimiņieni. Nellija sacīja, ka viņai būtu interesanti uzrakstīt lugu, un tā tapa luga par mūziķiem.»

Nākamā izrāde «Nadeždas pasaule» gaidāma 21. aprīlī plkst. 18.00.

«Es arī gribu...»

Izrāde «Es arī gribu...» ir emocionāli piesātināts un patiesos dzīves stāstos balstīts darbs par cilvēka spēku, trauslumu un cerību

10. aprīlī plkst. 18.00 pirmizrāde gaidāma režisora Edvīna Klimanova iestudētajai izrādē «Es arī gribu...».

Izrādes anotācija vēsta: «Emocionāli piesātināts un patiesos dzīves stāstos balstīts darbs par cilvēka spēku, trauslumu un cerību. Izrādes pamatā ir dokumentāli stāsti no cilvēkiem, kuri ir piedzīvojuši onkoloģiskas slimības, kā arī iedvesma no stāsta «Oskars un Rozā dāma», kas caur bērna skatījumu atklāj dzīves vērtību un laika nozīmi. Izrāde izgaismo dažādas pieredzes – bailes, sāpes, dusmas, bet arī mīlestību, ticību un spēju turpināt dzīvot, neskatoties uz diagnozi. Katrs stāsts ir kā personīgs apliecinājums tam, cik svarīgi ir būt sadzirdētam un cik dziļi cilvēkā mīt vēlme dzīvot pilnvērtīgi. Izrāde aicina skatītājus ne tikai līdzpārdzīvot, bet arī aizdomāties par savu dzīvi, attiecībām un to, kas patiesībā ir būtisks. Stāsts par cerību, kas nepazūd pat visgrūtākajos brīžos.»

«Izrādes pamatā ir franču rakstnieka Ērika Emanuēla Šmita darbs «Oskars un Rozā dāma» – par puiku, kurš slimo ar vēzi, tomēr nespēj uzveikt šo slimību. Rozā dāma ir parasta medmāsa, kura ir kopā ar viņu, zēns pret viņu izjūt siltas jūtas, jo šī medmāsa ir vienīgā persona, kurai Oskars uzticas. Medmāsa zēnam iesaka katru dienu rakstīt Dievam vēstules. Mēs uz skatuves redzēsim, kā Oskars raksta šīs vēstules Dievam. Vēl viņa ieteica tādu paņēmienu – katru dienu dzīvo tā, it kā tu nodzīvotu desmit gadus. Izrādes sākumā zēns raksta, ka šodien viņam ir desmit gadi, bet beigās saka – man ir 120 gadu, un es jūtu, ka mirstu,» stāsta Edvīns Klimanovs.

«Šī ir smaga tēma, bet ideja par šo izrādi radās, jo pēdējā laikā manu paziņu lokā daudzi cilvēki ir nomiruši no vēža. Ar šo izrādi gribu atgādināt cilvēkiem, ka vajag laikus par sevi rūpēties, ja pamani, ka kaut kas sāp, ka kaut kas nav labi, tad ejiet uzreiz

pie ārsta, jo varbūt vēl var ko mainīt,» saka režisors, atklājot, ka izrādē izskanēs arī dokumentāli monologi, kas ir piecu sabiedrībā labi zināmu kultūras cilvēku, kuri vēlējušies palikt anonīmi, pieredzes stāsti. Tajos atklāsies, kā cilvēks jutās, uzzinot par savu slimību, un kā ar to cīnījās. Šie ir pozitīvie stāsti ar laimīgām beigām.

«Izrādē sadarbojos ar diviem uzticamiem cilvēkiem – mans kursabiedrs Sergejs Smikovs spēlēs Oskaru, un mana sieva Kristīne Klimanova iejutīsies Rozā dāmas lomā. Mūziku izrādei raksta mūsu draudzene Evilena Protektore,» stāsta E. Klimanovs. Izrādes scenogrāfe ir Daria Vipulis, gaismu un video noformējums – Kristaps Kalabanovs, izrāde – latviešu valodā.

Jautāju režisoram, kā skatītāji uztver izrādes, kurās tiek runāts par smagām tēmām, un viņš atbild: «Kā kurš – citi pēc izrādes iznāk iedvesmoti, jo ir sapratuši vēstījumu, citi – pilnīgi pretēji – saka, ka dzīve jau tā nav viegla un to visu smagumu negrib redzēt vēl arī uz skatuves. Tas ir sarežģīts jautājums. Izrādē «Es arī gribu...» būs arī humors, jo bez tā ir sarežģīti izstāstīt par smagām tēmām.

Nav iespējams paredzēt, kā reaģēs skatītājs, jo Rīgā ir viens skatītājs, Rēzeknē – cits, bet Daugavpilī – vēl pavisam cits skatītājs. Bet, man liekas, ja izrādi veido godīgi, būs arī skatītāju atsaucība. Saku – ja trīs cilvēki no simts pēc izrādes kaut ko saprata, tad tā jau ir uzvara. Ar teātra palīdzību mēs izglītojam savus skatītājus.»

«Visi domā, ka šī slimība noteikti neskars viņu. Un traģiskākais ir tas, ka vēzi var nemaz nepamanīt. Pats esmu no tiem, kurš par savu veselību maz rūpējas. Varbūt tādēļ arī nolēmu iestudēt šo izrādi. Visas izrādes, kuras esmu iestudējis, zināmā mērā ir par mani, jo es zinu, ko gribu pateikt, tādēļ arī šo izrādi nosaucām nevis «Oskars un Rozā dāma», bet «Es arī gribu...»,» saka režisors Edvīns Klimanovs.

UZZIŅAI.

Kas ir demence?

Smadzeņu darbības traucējumi, kas izsauc neatgriezeniskus, pieaugošus un daudzpusīgus kognitīvo jeb prāta funkciju traucējumus, kuru rezultātā rodas atmiņas, valodas, vizuāli telpiskās izjūtas, prasmju un spriešanas spēju izmaiņas. Kognitīvie traucējumi sākotnēji ir viegli un var tikt sajaukti ar normālu novecošanas procesu. Taču ar laiku tie var kļūt smagāki un kombinēties ar dažādas intensitātes personības un uzvedības izmaiņām, ierobežojot un apgrūtinot ikdienas aktivitātes, salīdzinājumā ar iepriekšējo dzīves periodu. Biežākie demences veidi ir Alzheimeras slimība un smadzeņu asinsrites traucējumu izraisīta jeb vaskulāra demence. (Avots – www.spkc.gov.lv)

* * *

Psihosociālā rehabilitācijas programma onkoloģisko slimību pacientiem un viņu tuviniekiem

Onkoloģisko pacientu atbalsta biedrība «Dzīvības koks» aicina pieteikties psihosociālās rehabilitācijas programām onkoloģiskajiem pacientiem un viņu tuviniekiem, kas no maija līdz augustam notiks Dignājas muižā, aģentūru LETA informēja biedrībā.

Kā informē biedrībā, programmu īstenošanā iesaistīti vairāk nekā desmit speciālisti, tostarp psihologi, mākslas terapeiti, ārsts-onkologs, uztura speciālists, fitoterapeits, fizisko aktivitāšu treneris un fizioterapeits, nodrošinot multidisciplināru pieeju.

Biedrībā skaidro, ka psihosociālās rehabilitācijas mērķis ir palīdzēt cilvēkam strukturēti pārstrādāt slimības pieredzi, mazināt emocionālās sekas pēc intensīvas ārstēšanas, atjaunot iekšējo stabilitāti un uzlabot dzīves kvalitāti ilgtermiņā. Programmas ietver individuālās un grupu psihologa konsultācijas, mākslas un kustību terapiju, izglītojošas lekcijas, uztura konsultācijas un fizisko aktivitāšu nodarbības. Atbalsts tiek nodrošināts arī pacientu tuviniekiem.

Maijā paredzētas divas programmas – no 10. līdz 16. maijam sievietēm ar krūts vēzi un ginekoloģiskām onkoloģiskām slimībām, bet no 24. līdz 30. maijam – cilvēkiem pēc dažādām onkoloģiskām slimībām. No 7. līdz 13. jūnijam notiks programma sievietēm ar krūts vēzi un ginekoloģiskām onkoloģiskām slimībām, no 14. līdz 20. jūnijam – cilvēkiem ar onkohematoloģiskām saslimšanām. No 5. līdz 11. jūlijam notiks programma cilvēkiem pēc dažādām onkoloģiskām slimībām, bet no 19. līdz 25. jūlijam – programma sievietēm ar krūts vēzi un ginekoloģiskām onkoloģiskām slimībām. No 2. līdz 8. augustam paredzēta programma cilvēkiem pēc dažādām onkoloģiskām slimībām, bet no 16. līdz 22. augustam – programma sievietēm ar krūts vēzi un ginekoloģiskām onkoloģiskām slimībām.

Pieteikšanās programmām ir atvērta, līdz vietas ir aizpildītas. Papildu informācija pieejama biedrības mājaslapā un sazinoties ar biedrību pa tālruni 67625339 vai rakstot uz e-pasta adresi dzivibaskoks@dzivibaskoks.lv.

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

MAF
Mediju atbalsta fonds

Par projekta raksta «Rēzeknes teātrī «Joriks» – izrādes par demenci un vēzi» saturu atbild SIA «Vietējā».